

PÖLJÄN KALLIOALUEEN LUONTOSelvitys

SIILINJÄRVI

2022

Latvasilmu osk
Kestävän kehityksen tuottajat

Sisältö

1	Tehtävän sisältö ja selvitysalue.....	2
2	Menetelmät	2
3	Tulokset.....	3
3.1	Luontotyytit ja kasvillisuus	3
3.2	Lähialueen kohteet	9
3.3	Linnusto	10
3.4	EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainitut lajit	11
4	Johtopäätökset ja suositukset.....	11
5	Viitteet	12

Työn tilaaja: Suomen GPS-Mittaus Oy / Sanna Voutilainen

Selvityksen laatija: Tuomo Pihlaja, Latvasilmu osk

Kuvat: Tuomo Pihlaja

Pohjakarttojen © MML 2022

Raportin päiväys: 14.6.2022

Yhteystiedot:

tuomo.pihlaja@latvasilmu.fi

040 7321439

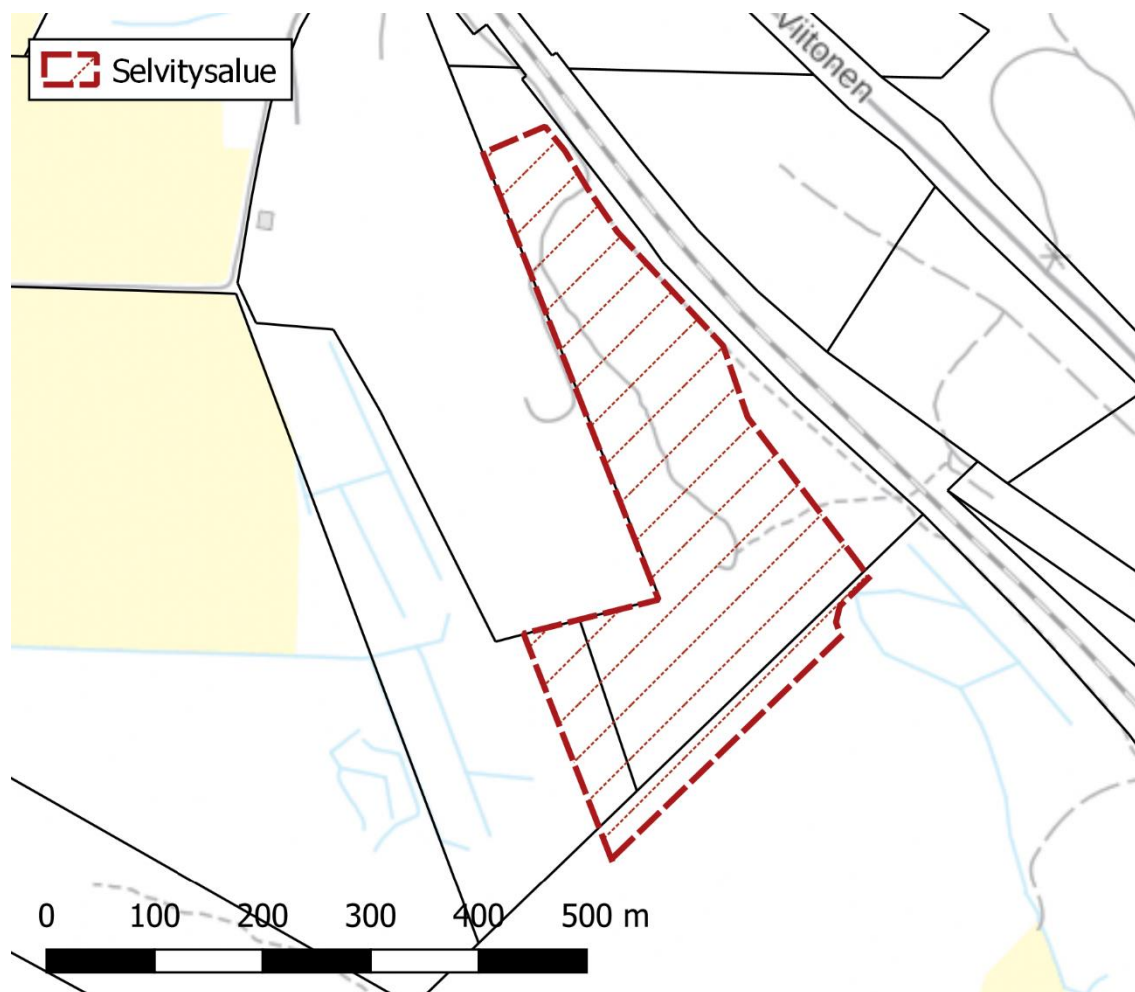
www.latvasilmu.fi

Y-tunnus: 2772722-6

1 Tehtävän sisältö ja selvitysalue

Toimeksiantona oli maa-aineksen ottamisen ympäristölupahakemusta tukevan luontoselvityksen laatiminen. Tavoitteena oli kerätä riittävät tiedot, jotta hankkeen vaikutukset alueen luonnonympäristöön ja eliölajistoon saadaan luotettavasti arvioitua. Suunnittelualue on nykyisen ottoalueen laajennus, joka sijaitsee Siilinjärven Pöljällä tilojen Käränkö 749-412-24-2 ja Metsola 749-412-32-9 alueella. Vaikutusalue ulottuu myös näiden tilojen eteläpuolelle. Selvitetyn alueen laajuus on noin 9.8 hehtaaria. Selvitysalueen karttaraja on esitetty kuvassa 1.

Tämän selvityksen maastotyöt tehtiin 22.5.2022. Maastotyöt suoritti FM biologi Tuomo Pihlaja Latvasilmu osk:sta. Raportin laati Tuomo Pihlaja.

Kuva 1. Maa-aineksen ottosuunnitelman mukainen tässä selvityksessä tarkastettu aluerajaus.

2 Menetelmät

Suunnittelualueelle tehtiin luontoselvityskäynti aamulla 22.5.2022. Kasvillisuus oli jo kehittynyt ja alueen eri luontotyytit olivat hyvin todennettavissa maastokäynnin aikaan. Koko selvitysalue (kuva 1) kierrettiin läpi kävellen. Myös lähialueen muut mahdolliset kohteet, joihin maa-aineksen otolla voi olla vaikutusta, tarkastettiin. Maastossa selvitettiin luontotyytit, kasvillisuus yleisesti ja luontodirektiivin liitteen IV(a) lajiston mahdollinen esiintyminen. Kaikki suojellisesti arvokkaat lajit ja luontotyytit kirjattiin muistiin. Samalla tehtiin myös kattava linnustolaskenta.

Luontodirektiivin lajien esiintymistä tutkittiin arvioimalla, esiintyykö alueella lajeille sopivia elinympäristöjä. Liito-oravan esiintyminen kartoitettiin vakiintuneella papanakartoitusmenetelmällä. Papanoita etsittiin selvitysalueen kaikkien varttuneiden puiden juurilta.

Kaikki olennaiset havainnot tallennettiin maastossa GPS-laitteiden avulla paikkatiedoksi. Havaintojen arvottaminen pohjaa seuraaviin luokituksiin.

Uhanalaiset lajit

Suomessa uhanalaisten ja alueellisesti uhanalaisten lajien luokittelu perustuu kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) kehittämään uhanalaisuusluokitukseen. Viimeisin luokitus on vuodelta 2019 (Hyvärinen et al. 2019)

EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainitut lajit

Näiden lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit

Luonnonsuojelulain luontotyyppisuojaus koskee sellaisia laissa lueteltuihin luontotyyppisiin (29 §) kuuluvia alueita, jotka ovat luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia.

Uhanalaiset luontotyypit

Luontotyyppien uhanalaisuusluokitus perustuu vuonna 2018 tehtyyn arviointiin (Kontula & Raunio 2018). Selvitysalue kuuluu alueellisessa jaottelussa Etelä-Suomeen.

Metsälain erityiset elinympäristöt

Metsälain (10 §) monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi.

Vesilain suojeltavat luontotyypit

Vesilain mukaisten kohteiden (11 §) muuttaminen tai heikentäminen vaatii vesilain mukaisen lupamenettelyn.

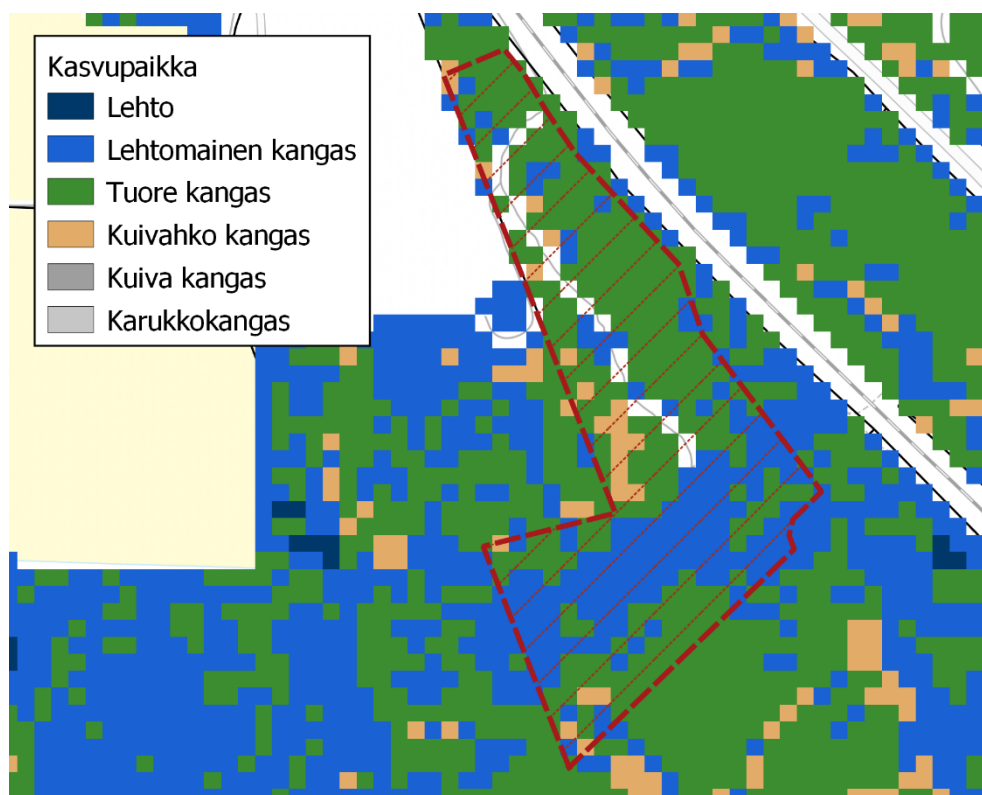
3 Tulokset

3.1 Luontotyypit ja kasvillisuus

Selvitysalue rajoittuu luoteen suuntaan melko laajaan olemassa olevaan louhos- ja ottoalueeseen. Kuvassa 2 on esitetty ilmakuva selvitysalueesta. Koko selvitysalue on metsätalousmaata, jossa on huomattavan puustoisiaakin kuvioita. Vallitseva kasvupaikkatyyppi on tuoretta kangasta (MT, mustikkatyyppi), joka osalla kuvioita lähestyy lehtomaista kangasta (OMT, käenkaali-mustikkatyyppi). Paikoin on kuivahkoa kangasta (VT, puolukkatyyppi). Lehtoja ei esiinny. Kuvassa 3 on esitetty VMI-aineistoon perustuva kasvupaikkaluokittelu. Maastohavaintojen perusteella kasvupaikat ovat aavistuksen VMI-aineiston tietoja karumpia. Yleisin puulaji on pohjoisosassa mänty ja eteläosassa kuusi. Keskivaiheilla metsäkuviot ovat nuorempia ja tiheähköjä nuoria kasvatusmetsiä ja taimikoita. Ojittamattomia soita ei alueella ole.

Kuva 2. Ortoilmakuva selvitysalueesta © MML 2022.

Kuva 3. VMI-aineiston mukainen kasvupaikkaluokittelu.

Alueella ei tavattu uhanalaisia kasvilajeja tai edustavia uhanalaisia luontotyypppejä. Alueella ei myöskään sijaitse luonnonsuojelulain, metsälain tai vesilain nojalla suojeltuja kohteita. Alueella ei ole varttuneesta puusta huolimatta erityisen suuria määriä lahoppuuta. Lahopuu painottuu nykyisen ottoalueen reunaan tuntumaan syntyneisiin tuulenkaatoihin, jotka ovat pääosin kuusia.

Kuva 4. Selvitysalueen kuviot ja kasvupaikat.

Kasvupaikka- ja metsäkuviot on esitelty kuvassa 4 ja kuvattu tämän jälkeen kuvassa esitetyn numeroinnin mukaisesti.

Kuvio 1. Pohjoisosa selvitysalueesta on melko harvaa varttuneen männikön kuivahkoa kangasta. Puusto on lähes satavuotiasta. Sekapuuna on kuusta. Alispuukerroksessa on kuusta, katajaa, koivua ja harmaaleppää. Tyypillistä kasvillisuutta ovat puolukka, mustikka ja kanerva. Lahoppuuta on niukasti ja metsä on hoidettua.

Kuva 5. *Kuvion 1 varttunutta männikköä.*

Kuvio 2. Tiheää taimikkoa ja nuorta kasvatusmetsää, jossa vallitseva puulaji on mänty. Kasvupaikka on tuoretta kangasta.

Kuva 6. *Kuvion 2 nuorta kasvatusmetsää.*

Kuvio 3. Ojitettu painauma, joka on nykyisellään korpimuuttumaa ja mustikkaturvekangasta (Mtkg). Puusto on vaihtelevan ikäistä sisältäen joitain järeämpiä puuyksilöitä. Vallitseva puusto kuusta. Rahkasammalia esiintyy pohjakerroksessa edelleen melko runsaasti.

Kuva 7. Ojalinja ja palokärjen syönnöksiä kuviolla 3.

Kuvio 4. Monotoninen tuoreen/kuivahkon kankaan talousmetsäkuusikko. Puusto noin 70-vuotiasta.

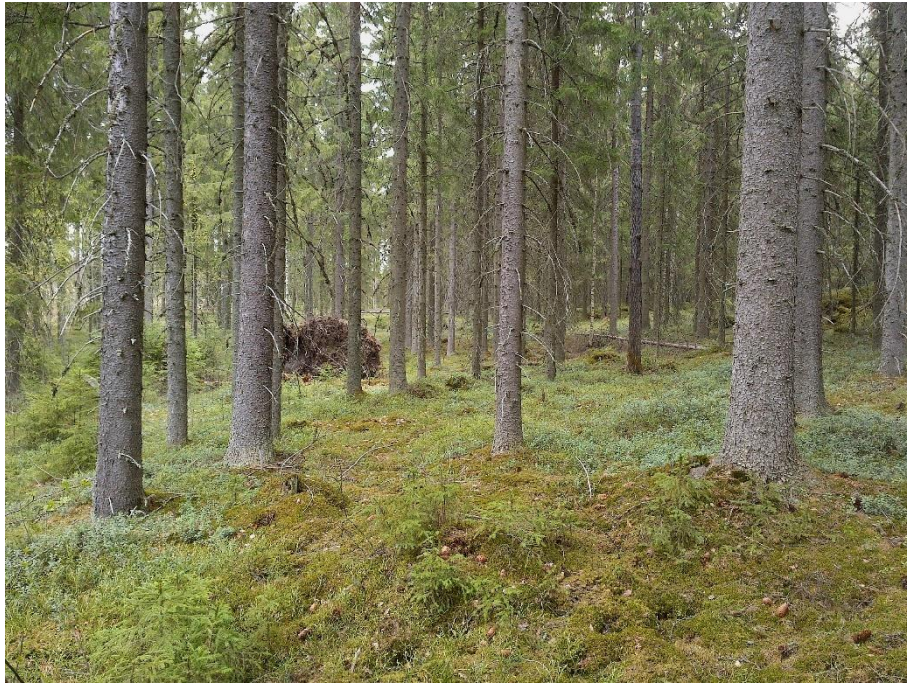

Kuva 8. Talousmetsäkuusikkoa kuviolla 4.

Kuvio 5. Kuivahkon kankaan varttunut ja harvahko männikkökuvio. Puusto noin 70-vuotiasta.

Kuvio 6. Valtaosa selvitysalueesta on tätä laajahkoa tuoreen kankaan kuusikkokuviota. Laikuittain kasvupaikkana on myös lehtomaista kangasta etenkin kuvion alavammalla itäosalla. Sekapuuna on yleisesti mäntyä ja niukemmin koivua. Haapaa kasvaa vain

muutamia yksilöitä. Lahopuuta on jonkin verran syntyneenä lumituhoista ja itseharvenemisestä, sekä kuvion luoteisosassa tuulenkaatoina. Lahopuu on pääosin melko tuoretta eikä vanhoja maapuita esiinny. Pohjakerros on selvän mustikkavaltainen. Erityisen runsas on myös metsämitikka. Muuta tavallista lajistoa ovat metsäalvejuuri, käenkaali ja puolukka. Paikoin on soistuvia painanteita.

Kuva 9. Varttunutta tuoreen kankaan kuusikkoa kuviolla 6.

Kuvio 7. Maannokseltaan ohutta kalliomaata, jossa on runsaasti lohkareita. Kasvupaikka on kuivahkoa kangasta ja puusto noin 60-vuotiaista männikköä.

Kuva 10. Kuvion 7 kalliomaata, jossa valtapuuna mänty.

Kuvio 8. Koivuvaltainen tiheä nuori kasvatusmetsä ja taimikko. Sekapuuna kuusta.

Kuva 11. Kuvion 8 tiheää nuorta metsää.

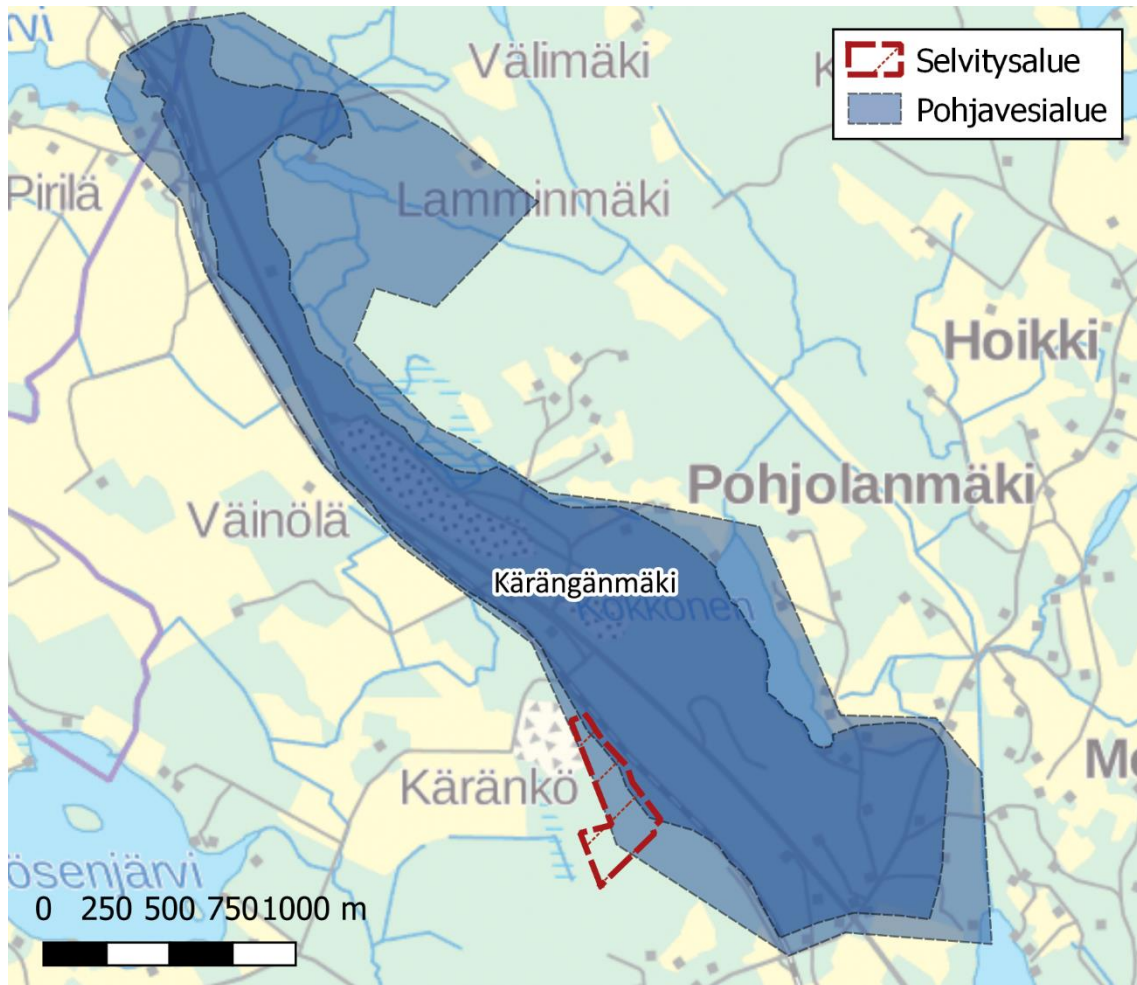
Kuvio 9. Melko tuore uudistusala, jossa on kehittyvää matalaa taimikkoa.

3.2 Lähialueen kohteet

Selvitys ulotettiin suunnittelualan ulkopuolelle koskemaan lähialueella sijaitsevat mahdollisesti arvokkaat kohteet, joihin hakkeella voi olla vaikutusta. Vaikutusalueella ei sijaitse luonnonsuojelualueita tai Natura-verkoston kohteita tai muita eri suojeluohjelmissa tunnistettuja arvoalueita. Myöskään metsälain mukaan tunnistettuja erityisiä elinympäristöjä ei sijoitu hankealueen läheisyyteen.

Selvitysalueen lähialueella ei havaittu erityisesti huomioitavia luontotyypppejä, joihin hankkeella voisi olla vaikutuksia.

Kärängänmäen pohjavesialueen (0874951) muodostumisalue kattaa pääosan selvitysalueesta ja itse pohjavesialue ulottuu sen itälaidalle (kuva 12). Tässä selvityksessä ei arvioida mahdollisia pohjavesialueeseen kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä. Alueelle on laadittu suojelusuunnitelma. Selvitysalueella ei kuitenkaan havaittu pohjavesivaikutteisia luontotyypppejä ja tai esimerkiksi lähteitä.

Kuva 12. Kärängänmäen pohjavesialueen sijainti suhteessa selvitysalueeseen.

3.3 Linnusto

Selvitysalue on kokomaan metsämaata. Havaittu pesimälajisto on esitetty taulukossa 1. Linnuston tiheys ja parimäärä oli maantieteelliselle alueelle tavanomainen. Alueen linnusto muodostuu pääosin tavallisista ja runsaista metsälajeista. Varttuneita metsiä erityisesti suosivaa lajistoa havaittiin vain kohtalaisesti suhteellisen laajasta varttuneen metsän kuviosta huolimatta. Tällaisia lajeja ovat hippiäinen, hömötiainen ja punatulkku. Palokärjen osalta havaittiin merkkejä lajin ruokailusta kuusien tyvillä, mutta lajin pesä ei sijainnut selvitysalueella.

Alueella ei tavattu suurten petolintujen pesäpuita. Metsäkuviolla 6 havaittiin varoiteleva varpushaukka, ja on todennäköistä, että laji pesii kuviolla. Varmaa pesän sijaintia ei saatu paikannettua. Yksi pesäksi mahdollinen risupesä havaittiin kuvion itäosassa niukasti selvitysalueen ulkopuolella. Kyseessä voi kuitenkin olla edellisvuotinen pesä.

Lajeista hömötiainen (EN, erittäin uhanalainen) ja pyy (VU, vaarantunut) ovat uhanalaisia. Laji ovat kuitenkin edelleen suhteellisen tavallisia metsälajeja, eikä yksittäisiä lajien pesimäpaikkoja voi pitää suojelullisesti merkittävinä. Pyy ja palokärki ovat EU:n lintudirektiivin lajeja.

Taulukko 1. Selvitysalueella havaittu lintulajisto.

Havaitut lajit		Parimäärä
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	1
Varpushaukka	<i>Accipiter nisus</i>	1
Sepelkyyhky	<i>Columba palumbus</i>	1
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	(1)
Metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>	2
Rautiainen	<i>Prunella modularis</i>	1
Laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>	1
Hernekerttu	<i>Sylvia curruca</i>	1
Tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>	1
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	4
Hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>	1
Hömötiainen	<i>Parus montanus</i>	1
Talitiainen	<i>Parus major</i>	2
Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	5
Vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>	2
Punatulkku	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1
Keltasirkku	<i>Emberiza citrinella</i>	1
Yhteensä		26

3.4 EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainitut lajit

Selvityksessä ei löydetty merkkejä liito-oravasta. Alueen metsärakenne vaikuttaa iältään laajalti lajille sopivalta, mutta esiintymistä voi rajoittaa kasvupaikkojen suhteellinen karuus verrattuna lajin erityisesti suosimiin elinympäristöihin ja toisaalta ruokailuun ja pesäpaikoiksi sopivan haapa- ja leppäpuuston puuttuminen suurimmalta varttuneen metsän kuviolta. Vuonna 2008 tehdyssä selvityksessä (Biologitoimisto Vihervaara 2008) kuvion 6 itäpuolelle on paikantunut kaksi papanapuuta, joiden alla on ollut alle 100 papanaa. Tämän jälkeen elinpiirin ydinalue radan ja valtatie välillä vaikuttaa avohakatus. Vuonna 2020 tehdyssä selvityksessä (Pohjois-Savon ELY-keskus 2020) papanoita ei ole alueella havaittu.

Alueella ei todettu muille direktiivin liitteen IV(a) lajeille erityisen hyvin soveltuvia elinympäristöjä. Alueelta ei paikannettu viitasammakon ja direktiivin sudenkorentolajien lisääntymispaikoiksi soveltuvia kosteikoita tai pysyviä vesialtaita.

4 Johtopäätökset ja suositukset

Suunnitellulla maa-aineksen ottoalueella ei todettu sellaisia luontotyypppeihin tai eliölajistoon liittyviä luontoarvoja, joilla olisi vaikutuksia hankkeen toteutuksen kannalta. Selvitysalue on metsämaata, joka on osin puustoltaan varttunutta. Alueella esiintyy muutamia uhanalaisia lintulajeja. Nämä painottuvat erityisesti selvitysalueen kaakkoisosan varttuneeseen kuusivaltaiseen kuvioon. Metsän rakennepiirteiden ja lahoppuustoisuuden osalta kuvio ei kuitenkaan vielä täytä esimerkiksi METSO-ohjelman I tai II luokan kriteereitä.

Hankkeella ei myöskään arvioida olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia lähialueen luontokohteisiin. Luonnonsuojelualueita tai NATURA-alueita vaikutusalueella ei ole

lainkaan. Sijainti aivan pohjavesialueen rajalla on kuitenkin syytä huomioida toiminnan suunnittelussa.

5 Viitteet

Biologitoimisto Vihervaara 2008. Valtatie 5: Siilinjärvi–Pöljä Hoikin eritasoliittymä ja yksityistiet. Liito-oravaselvitys

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) ja -asetus (160/1997).

Neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (NDir 92/43/ETY).

Pohjois-Savon ELY-keskus 2020. Valtatie 5:n parantaminen välillä Siilinjärvi–Pöljä, Yleissuunnitelma, Liito-orava- ja viitasammakkoselvitys, toukokuu 2020